

สามเถโรปี “สจาทิ อธิ วลิสสามิ, ฌาตกา มํ อนุพนหิตวา ปกโกสาเปสสนตติ เตสํ ภิกขุณํ สนตติกา ยาว
อรหตตา กมมฏจानํ อุกคณหิตวา ปตตจิวรมาทาย จาริกญจมาโน ตโต ตีสโยชนิกญจานเ ชทรวนํ คนตวา อน
โรวสเสยว เตมาสพภนตเร สห ปฏิสมภิทาหิ อรหตตํ ปาปุณิ ๑

แม่ อ. สามเณร (คิดแล้ว) ว่า “ถ้าว่า อ. เรา จักอยู่ (ในที่) นี้ไสร้, อ. ฌาติ ท. ติดตามแล้ว ซึ่งเรา (ยังบุคคล) จักให้ร้อง
เรียก” ดังนี้ เรียนเอาแล้ว ซึ่งกัมมฏฐาน เพียงไร แต่พระอรหัต จากสำนัก ของภิกษุ ท. เหล่านั้น ถือเอาแล้ว ซึ่งบาตรและ
จีวร เทียวไปอยู่ สู่ที่จาริก ไปแล้ว สู่ป่าแห่งไม้ตะเคียน ในที่อันประกอบแล้วด้วยโยชนสามสิบ (แต่ที่) นั้น บรรลุแล้ว ซึ่ง
พระอรหัต กับ ด้วยปฏิสัมภิทา ท. ในภายในแห่งประชุมแห่งเดือนสาม ในภายในแห่งพรรษานั้นเทียว ๑

เถโรปี ปวาเรตวา สตถารํ ปุณ ตตถ คมนตถาย อาปุจจิ ๑

แม่ อ. พระเถระ ปวารณาแล้ว ทูลลาแล้ว ซึ่งพระศาสดา เพื่อประโยชน์แก่การไป (ในที่) นั้น อีก ๑

สตุถา “มยปี คมิสสาม สารีปุตตาติ ปญจหิ ภิกขุสเทหิ สหฐี นิภขมิ ๑

อ. พระศาสดา (ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนสารีบุตร แม่ อ. เรา ท. จักไป” ดังนี้ เสด็จออกไปแล้ว กับ ด้วยร้อยแห่งภิกษุ ท. ห้า
๑

โลกิ คตกาเล อานนตเถโร เทวธาปเถ จตวา สตถารํ อาท “ภนเต เรวตสฺส สนติกิ คมนมคฺเคสฺส อัย
ปริหารปเถ สฏฺฐิโยชนิกโก มนุสสาวาโส, อัย อชฺชมคฺโค ตีสโยชนิกโก อมนุสฺสปริคฺคหิตะ; กตเรน คจฺจามาติ ๑

ในกาล (แห่งพระศาสดา) เสด็จไปแล้ว หน้อยหนึ่ง อ. พระเถระชื่อว่าอานนท์ ยืนอยู่แล้ว ในหนทางโดยส่วนสอง กราบ
ทูลแล้ว กะพระศาสดา ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อ. - ในหนทางเป็นที่ไป ท. สู่สำนัก ของสามเณรชื่อว่าเรวตะ หนา -
(หนทาง) นี้ เป็นหนทางอันอ้อม เป็นหนทางประกอบแล้วด้วยโยชนหกสิบ เป็นประเทศเป็นที่อยู่อาศัยแห่งมนุษย์ (ย่อม
เป็น), (อ. หนทาง) นี้ เป็นหนทางอันตรง เป็นหนทางประกอบแล้วด้วยโยชนสามสิบ เป็นหนทางอันอมมนุษย์ถือเอารอบ
แล้ว (ย่อมเป็น), (อ. เรา ท.) จะไป (โดยหนทาง) ไหน” ดังนี้ ๑

“สวลิ ปน อานนท อมฺเหหิ สหฐี อาคโตติ ๑

(อ. พระศาสดา ตรัสถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนอานนท์ ก็ อ. สวลิ มาแล้ว กับ ด้วยเรา ท. (หรือ)” ดังนี้ ๑

“อาม ภนเตติ ๑

(อ. พระเถระชื่อว่าอานนท์ กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระเจ้าข้า (อ. อย่างนั้น)” ดังนี้ ๑

“สเจ สวลิ อาคโต, อชฺชมคฺคเมว คณฺหาหิติ ๑

(อ. พระศาสดา ตรัสแล้ว) ว่า “ถ้าว่า อ. สวลิ มาแล้วไสร้, (อ. เเธอ) จงถือเอา ซึ่งหนทางอันตรงนั้นเทียว” ดังนี้ ๑

สวดภาวนา “อิหํ สุขุมหํ ปาณัตถํ อุปปาตีสสามิ, สุขุมคํ คณฺหาติ อวตฺวา “เตลํ เตลํ ชนํ ปุณฺณสฺส
วิปากทานฺนฺจํ เอตฺถติ ฅตฺวา “สเจ สิวลํ อาคโธ, สุขุมคํ คณฺหาติ อห ๑

ได้ยินว่า อ. พระศาสดา ไม่ตรัสแล้วว่า “(อ. เรา) ยังชั่วตัวดำและชั่วสวຍ จักให้เกิดขึ้น แก่เธอ ท., (อ. เธอ ท.) จงถือเอา ซึ่งหนทางอันตรง” ดังนี้ ทรงทราบแล้ว ว่า “(อ. ที่) นั้น เป็นที่เป็นที่ให้ซึ่งวิบาก แห่งบุญ แก่ชน ท. เหล่านั้น เหล่านั้น (ย่อม เป็น)” ดังนี้ ตรัสแล้ว ว่า “ถ้าว่า อ. สีวลี มาแล้วไซ้, (อ. เธอ) จงถือเอา ซึ่งหนทางอันตรง” ดังนี้ ฯ

สตถิริ ปน ตํ มคฺคํ ปฏิปนฺเน, เทวตา “อมหากํ อyyยสฺส สึวลิตฺเถรสฺส สกฺการํ (P78) กริสฺสามาติ จินฺตเตว เอ
 เกกโยชนเ วิหาเร กาเรตฺวา เอกโยชนโต อูทฺธํ คนฺตํ อทฺตฺวา ปาโตนฺ อฏฺฐาย ทิพฺพานิ ยาคุอาทึนึ คเหตฺวา “อม
 หากํ อyyโย สึวลิตเถโร กทํ นิสินฺนติ วิจฺจนติ ฯ

ก็ ครั้นเมื่อพระศาสดา เสด็จจำเริญไปแล้ว ลู่วางทาง นั้น, อ. เทวดา ท. คิดแล้วว่า “(อ. เรา ท.) จักกระทำ ซึ่งสักการะ แก่ พระเถระชื่อว่าสวีสี ผู้เป็นเจ้า ของเรา ท.” ดังนี้ (ยังกันและกัน) ให้กระทำแล้ว ซึ่งวิหาร ท. ในโยชน์หนึ่ง ๆ ไม่ให้แล้ว เพื่อ อันไป ในเบื้องบน แต่โยชน์หนึ่ง ลูกขึ้นแล้ว ในเวลาเช้าเทียว ถือเอาแล้ว (ซึ่งวัตถุ ท.) มีข้าวต้มเป็นต้น อันเป็นทิพย์ (กล่าว แล้ว) ว่า “อ. พระเถระชื่อว่าสวีสี ผู้เป็นเจ้า ของเรา ท. นั้นแล้ว (ณ ที่) ไหน” ดังนี้ ย่อมเทียวไป ฯ

เดโร อุตตโน อภิหุํ พทรรปมขสส ภิกขสงฆสส ทาเปสิ ฯ

อ. พระเถระ (ยังเทวดา ท.) ให้ถวายแล้ว (ซึ่งวัตถุ) (อันอันเทวดา ท.) นำไปเจพาะแล้ว เพื่อตน แก่หมู่แห่งภิกษุ ผู้มีพระพทธเจ้าเป็นประมุข ฯ

เฮอร์ สตถา สปริวโร ตีลโยชนิกัง กนตารัง สีวลิตเทรสเสว ปณณัง อนนภวมาโน อคมาสิ ฯ

อ. พระศาสดา ผู้เป็นไปกับด้วยบริวาร เสวยอยู่ ซึ่งบุญ ของพระเถระชื่อว่าสีวลีนั้นเทียว ได้เสด็จไปแล้ว สู่หนทางอัน
กันดาร อันประกอบแล้วด้วยโยชน์สามสิบ ด้วยประการฉะนี้ ฯ

เรวตตเถโรปิ สตถุ อากมนํ อยตวา ภควโต คนฺธกฺขี มาเปตฺวา ปญจ ภูฏาคารสถานิ ปญจ จงฺกมนสถานิ ปญจ
รตติภฺจานทิวาภฺจานสถานิ จ มาเปสิ ฯ

แม่ อ. พระเถระชื่อว่าเรวตะ รู้แล้ว ซึ่งการเสด็จมา แห่งพระศาสนา เณรมิตแล้ว ซึ่งพระคันธกุฎี เพื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า เณรมิตแล้ว ซึ่งร้อยแห่งเรือนอันประกอบแล้วด้วยยอด ท. ห้า (ด้วย) ซึ่งร้อยแห่งที่เป็นที่จ้งกรม ท. ห้า (ด้วย) ซึ่งร้อยแห่งที่เป็นที่พักในกลางคืนและที่เป็นที่พักในกลางวัน ท. ห้า ด้วย ฯ

สัปดาห์ที่ ๑๓ สันติภาพ มาสมมติมาแว วลี ฯ

อ. พระศาสดา ประทับอยู่แล้ว ในลำนำก (ของพระเถระชื่อว่าเรวตะ) นั้น (สิ้นกาล) สักว่าเดือน นั้นเดียว ฯ

ตลมี วสมาโนปี สิวลิตเถรสเสว ปุณฺณํ อหฺมว ๑

(อ. พระคาสดา) แม่ประทับอยู่ (ในที่) นั้น เสร็จแล้ว ซึ่งบุญ ของพระเถระชื่อว่า สิวลิ้นเหียว ฯ

ตตถ ปน เทว มหาลกภิกขุ สตถุ ขัตติยน ปวิสนกาลเ เอว จินตยีสสุ “อัย ภิกขุ เอตตถก นวณมม กโรนโต กี สกขิสสตี สมณธมม กาทู, สตถา ‘สารีปุตตสส กนิจโจติ มุโขโลกนิกิจจ กโรนโต เอวรูปสส นวณมมิกสส สนตีก อาคโตติ ๑

ก็ อ. - (ในภิกขุ ท.) เหล่านั้นหนา - ภิกษุผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่ ท. สอง คิดแล้ว อย่างนี้ ว่า “อ. ภิกษุ นี้ กระทำ อยู่ ซึ่งนวักรรม อันมีประมาณเท่านี้ จักอาจ เพื่ออันกระทำ ซึ่งสมณธรรม อย่างไร, อ. พระศาสดา ทรงกระทำอยู่ ซึ่งกิจ คืออันแลดูซึ่งหน้า (ด้วยอันทรงดำริ) ว่า ‘(อ. ภิกษุ นี้) เป็นน้องชายผู้น้อยที่สุด ของพระสารีบุตร (ย่อมเป็น)’ ดังนี้ เสด็จ มาแล้ว สู่สำนัก (ของภิกษุ) ผู้กระทำซึ่งนวักรรม ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป” ดังนี้ ในกาลเป็นที่เสด็จเข้าไป สู่ป่าแห่งไม้ตะเคียน ของพระศาสดา ๑

สตถาปิ ตํ ทิวสํ ปจจุสกาลเ โลกํ โอลเณนโต เต ภิกขุ ทิสวา เตสํ จิตตวาร์ อญญาสิ; ตสฺมา ตตถ มาสมตตํ วลิตวา นิขมนทิวเส, ยถา เต ภิกขุ อตตโน เตลนาพิญจ อุทกตุมพญจ อุปาหนา จ ปมมุสฺสสนฺติ; ตถา อธิจฺจุทิตวา นิขมนโต วิหารูปจารโต พหิ นิขนตกาเล อิทธิ วิสฺสชฺเชสิ ๑

แม้ อ. พระศาสดา ทรงตรวจดูอยู่ ซึ่งโลก ในกาลอันขจัดเฉพาะซึ่งมืด ในวันนั้น ทรงเห็นแล้ว ซึ่งภิกษุ ท. เหล่านั้น ได้ทรงทราบแล้ว ซึ่งวาระแห่งจิต (ของภิกษุ ท.) เหล่านั้น เพราะเหตุนั้น (อ. พระศาสดา) ประทับอยู่แล้ว (ในที่) นั้น (ลึนกาล) ลักว่าเดือน, ทรงอธิษฐานแล้ว โดย - อ. ภิกษุ ท. เหล่านั้น ย่อมลืมหั่ว ซึ่งทะนานแห่งน้ำมันด้วย ซึ่งลักจั่นแห่ง น้ำด้วย ซึ่งรองเท้า ท. ด้วย ของตน โดยประการใด - ประการนั้น ในวันเป็นที่เสด็จออกไป เมื่อเสด็จออกไป ทรงคลาย แล้ว ซึ่งฤทธิ์ ในกาล (แห่งพระองค์) เสด็จออกไปแล้ว ในภายนอก จากอุปัจารแห่งวิหาร ๑

อถ เต ภิกขุ “มยา อิถยฺยจิทฺถจ ปมมุญฺจ, มยาปิ ปมมุญฺจนติ อุโภาปิ นิตตติตวา ตํ จานํ (P79) อสฺสลุขเตว ขทฺติรฺกฺขกณฺณเกหิ วิชฺฌิยมานา วิจฺริตวา เอกสฺมี ขทฺติรฺกฺขเ โอลมพฺนตํ อตตโน ภาณทกํ ทิสวา อาทาย ปกฺกมฺมีสุ ๑

ครั้งนั้น อ. ภิกษุ ท. เหล่านั้น (กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. วัตถุ) นี้ด้วย นี้ด้วย อันเรา ลืมหั่วแล้ว, (อ. วัตถุนี้ด้วย นี้ด้วย) แม้อัน เรา ลืมหั่วแล้ว” ดังนี้ แม้ทั้งสอง กลับแล้ว ไม่กำหนดแล้ว ซึ่งที่ นั้น ผู้อันหนามแห่งต้นตะเคียน ท. แหงอยู่ เทียวไปแล้ว เห็นแล้ว ซึ่งภณทะ ของตน อันห้อยลงอยู่ ที่ต้นตะเคียน ต้นหนึ่ง ถือเอาแล้ว หลีกไปแล้ว ๑

สตถาปิ ภิกขุสงฺฆํ อาทาย ปฺน มาสมตตเมว สีวลิตเถรสฺส ปุณฺณ อนุวามาโน คนฺตวา ปุพฺพพารามํ ปาวีสี ๑

แม้ อ. พระศาสดา ทรงพาเอาแล้ว ซึ่งหมู่แห่งภิกษุ เสวยอยู่ ซึ่งบุญ ของพระเถระชื่อว่าสีวลี (ลึนกาล) ลักว่าเดือนนั้นเทียว อีก เสด็จไปแล้ว ได้เสด็จเข้าไปแล้ว สู่พระวิหารชื่อว่าบุพพาราม ๑

อถ เต มหาลกภิกขุ ปาโธว มุขํ โธวิตวา “อาคนตุกภตตทายิกาย วิสาขาย สมเร ยาคํ ปิวิสสามาติ คนฺตวา ยาคํ ปิวิตวา ขชชกํ ขาทิตวา นิสีทิสฺส ๑

ครั้งนั้น อ. ภิกษุผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่ ท. เหล่านั้น ล้างแล้ว ซึ่งหน้า ในเวลาเช้าเที่ยว ไปแล้ว (ด้วยอันคิด) ว่า “(อ. เรา ท.) จักดื่ม ซึ่งข้าวต้ม ในเรือน ของนางวิสาขา ผู้ถวายซึ่งภัตเพื่อภิกษุผู้จรมมา” ดังนี้ ดื่มแล้ว ซึ่งข้าวต้ม นั่งเคี้ยว แล้ว ซึ่งวัตถุอันบุคคลพึงเคี้ยว ๑

อถ เน วิสาขา ปุจฺฉิ “ตุเมเห ทิ ภนฺเต สตุถารา สทฺธิ เรวตตเถรสฺส วสณฺณจानํ อคมิตฺถาติ ๑

ครั้งนั้น อ. นางวิสาขา ถามแล้ว (ซึ่งภิกษุ ท.) เหล่านั้น ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ก็ อ. ท่าน ท. ได้ไปแล้ว สู้ที่เป็นที่อยู่ ของพระเถระชื่อว่าเรวตะ กับ ด้วยพระคาสดา (หรือ)” ดังนี้ ๑

“อาม อุปาสิเกติ ๑

(อ. ภิกษุ ท. เหล่านั้น กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนอุบาสิกา เออ (อ. อย่างนั้น)” ดังนี้ ๑

“รมณียํ ภนฺเต เถรสฺส วสณฺณจानนฺติ ๑

(อ. นางวิสาขา ถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ อ. ที่เป็นที่อยู่ ของพระเถระ (อันบุคคล) พึงยินดี (หรือ)” ดังนี้ ๑

“กุโธ ตสฺส รมณียตา, เสตกณฺณกขทิจฺจุชคฺคหนํ เปตานํ นิवासณฺณจานสทิสํ อุปาสิเกติ ๑

(อ. ภิกษุ ท. เหล่านั้น กล่าวแล้ว) ว่า “อ. ความที่ (แห่งที่เป็นที่อยู่ ของพระเถระ) นั้น เป็นที่อันบุคคลพึงยินดี (จักมี) (แต่ที่) ไหน, ดูก่อนอุบาสิกา (อ. ที่เป็นที่อยู่ ของพระเถระ นั้น) เป็นที่ที่ภักชด้วยต้นตะเคียนอันมีหนามอันขาว เป็นเช่น กับด้วยที่เป็นที่อยู่อาศัย ของเปรต ท. (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

อถญฺเฒ เทว ทหฺรภิกขุ อาคมิสฺส ๑

ครั้งนั้น อ. ภิกษุหนุ่ม ท. สอง เหล่าอื่น มาแล้ว ๑

อุปาสิกา เตสํปิ ยาคุขชชกานิ ทตฺวา ตเถว ปุจฺฉิ ๑

อ. อุบาสิกา ถวายแล้ว ซึ่งข้าวต้มและวัตถุอันบุคคลพึงเคี้ยว ท. (แก่ภิกษุหนุ่ม ท.) แม้เหล่านั้น ถามแล้ว เหมือนอย่างนั้น นั้นเที่ยว ๑

เต อาหํสฺส “น สกฺกา อุปาสิเก วณฺณณฺตุ, สุธมฺมาเทวสภาสทิสํ, อิทธิยา อภิสงฺขตํ วิย เถรสฺส วสณฺณจานนฺติ ๑

(อ. ภิกษุหนุ่ม ท.) เหล่านั้น กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนอุบาสิกา (อันเรา ท.) ไม่อาจ เพื่ออันพรรณนา, อ. ที่เป็นที่อยู่ ของพระเถระ เป็นเช่นกับด้วยเทวสภาชื่อว่าสุธรรมา เป็นราวกะว่า (อันเทวดาผู้วิเศษ) ประดับแต่งแล้ว ด้วยฤทธิ์ (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

อุปาสิกา จินตลึ “ปจมํ อาคตภิกขุ อณณธา วทีสุ, อิเม อณณธา วทนติ; ปจมํ อาคตภิกขุ ภิกขุจิเว
ปมมุสสิตวา อิทฐิยา วิสสุกกาเล ปฏินิวตติตวา คตา ภวิสสนติ, อิเม ปน อิทฐิยา อภิสขริตวา นิมมิตกาเล
คตา ภวิสสนตติ อตตโน ปณตติภาเวน เอตมตถํ ฌตวา “สตถุ อากมนกาเล ปุจจิสสามีติ อฏฐาลิ ๑

อ. อุปาสิกา คิดแล้ว ว่า “อ. ภิกษุผู้มาแล้ว ท. ก่อน กล่าวแล้ว โดยประการอื่น, อ. ภิกษุ ท. เหล่านี้ ย่อมกล่าว โดย
ประการอื่น, อ. ภิกษุผู้มาแล้ว ท. ก่อน เป็นผู้ลืมหั่ว (ซึ่งวัตถุ) บางอย่างนั้นเทียว แล้วจึงกลับเฉพาะ แล้วจึงไปแล้ว จัก
เป็น ในกาลแห่งฤทธิ์ (อันพระเถระ) คลายแล้ว, ส่วนว่า (อ. ภิกษุ ท.) เหล่านี้ เป็นผู้ไปแล้ว ในกาล (แห่งที่เป็นที่อยู่ อัน
พระเถระ) ประจักษ์ ด้วยฤทธิ์ แล้วจึงนรมิตแล้ว จักเป็น” ดังนี้ รู้แล้ว ซึ่งเนื้อความ นั้น เพราะความที่แห่งตน เป็นบัณฑิต
ได้ยืนอยู่แล้ว (ด้วยอันคิด) ว่า “(อ. เรา) จักทูลถาม ในกาลเป็นที่เสด็จมา แห่งพระศาสดา” ดังนี้ ๑

ตโต มหุตตสเสว สตถา ภิกขุสงฆปริวโต วิสาขาย เภหํ คนตวา ปณตตตาสเน นิสสิทิ ๑

ในลำดับนั้น อ. พระศาสดา ผู้อันหมู่แห่งภิกษุแวดล้อมแล้ว เสด็จไปแล้ว สู่เรือน ของนางวิสาขา ประทับนั่งแล้ว บน
อาสนะ (อันบุคคล) ปลูกแล้ว ต่อกาลครู่หนึ่งนั้นเทียว ๑